

Теорія та практика сучасного конституціоналізму

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти поглиблених теоретичних знань про природу, принципи та інститути сучасного конституціоналізму, закономірності його розвитку в умовах трансформації державності, глобалізаційних процесів та європейської інтеграції, а також формування здатності здійснювати науково обґрунтований аналіз конституційно-правових процесів, оцінювати ефективність функціонування конституційних механізмів обмеження влади, забезпечення верховенства Конституції та захисту прав і свобод людини. Дисципліна спрямована на формування системного розуміння конституціоналізму як комплексного політико-правового феномену, що поєднує конституційні цінності, принципи демократичного врядування, верховенство права (rule of law), систему стримувань і противаг та ефективні механізми конституційного контролю.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити здобувачів із сучасними теоретичними підходами до розуміння конституціоналізму та його еволюції у світовій правовій традиції; сформулювати комплексне уявлення про принципи сучасної конституційної демократії, зокрема верховенство Конституції, поділ влади, народний суверенітет, гарантії прав людини та принцип належного врядування (good governance); розкрити роль конституцій у формуванні правової держави та забезпеченні стабільності конституційного ладу; дослідити інституційні механізми функціонування конституціоналізму, зокрема конституційний контроль, конституційну юстицію, парламентський та судовий контроль за діяльністю органів публічної влади; проаналізувати сучасні тенденції розвитку конституціоналізму в умовах глобалізації, цифровізації та трансформації політичних систем; розкрити вплив міжнародних стандартів захисту прав людини, практики Європейського суду з прав людини та інших міжнародних судових інституцій на розвиток конституціоналізму; сформулювати навички наукового аналізу конституційно-правових процесів, оцінювання конституційних реформ та прогнозування тенденцій розвитку конституційної системи України.

Методи та форми навчання: під час викладання навчальної дисципліни використовуються сучасні науково-дослідницькі та інтерактивні методи навчання, зокрема проблемно-пошуковий метод, метод аналізу конституційного законодавства та судової практики, порівняльно-правовий метод, кейс-метод, метод моделювання конституційно-правових ситуацій, а також метод наукової дискусії. Особлива увага приділяється аналізу рішень конституційних судів, практики Європейського суду з прав людини та порівняльному дослідженню моделей конституціоналізму у різних правових системах.

У процесі викладання дисципліни застосовуються такі **форми організації навчального процесу**: лекції, семінарські заняття, наукові дискусії, колоквиуми, індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота здобувачів, підготовка наукових доповідей та аналітичних досліджень, участь у круглих столах та обговоренні проблем сучасного конституціоналізму.

Форми навчання: денна та заочна.

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Теоретичні засади сучасного конституціоналізму: поняття, сутність та еволюція.

Тема 2. Конституційна демократія та принцип верховенства права (rule of law).

Тема 3. Конституція як фундамент правової держави та джерело конституційних цінностей.

Тема 4. Поділ влади та система стримувань і противаг у сучасних демократичних державах.

Тема 5. Конституційні права і свободи людини: гарантії та механізми їх забезпечення.

Тема 6. Конституційний контроль і конституційна юстиція у сучасних правових системах.

Тема 7. Міжнародні стандарти захисту прав людини та їх вплив на розвиток конституціоналізму.

Тема 8. Сучасні тенденції розвитку конституціоналізму в Україні та у світі.

Організація поточного та підсумкового контролю знань

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять з метою перевірки рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу та сформованості їх аналітичних і дослідницьких компетентностей. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, тестування, підготовки наукових доповідей, аналізу судової практики, виконання індивідуальних аналітичних завдань та участі у дискусіях під час семінарських занять.

Підсумковий контроль проводиться з метою комплексної оцінки результатів навчання та передбачає перевірку рівня засвоєння теоретичного матеріалу, здатності здобувачів застосовувати отримані знання для аналізу конституційно-правових процесів і явищ.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену (або заліку відповідно до навчального плану) в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни.